

Клинова О.В. Знахідки рідкісного гриба *Multiclavula mucida* (Pers. Ex Fr.) R.H. Petersen в Україні // Матеріали XII Міжнародної наукової конференції молодих науковців «Біологія: від молекули до біосфери» (29 листопада – 1 грудня 2017 р., м. Харків), 2017. – Харків: ФОП Шаповалова Т.М., 2017. – С. 160-161.

ЗНАХІДКИ РІДКІСНОГО ГРИБА *MULTICLAVULA MUCIDA* (PERS. EX FR.) R.H. PETERSEN В УКРАЇНІ

Клинова О.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, біологічний факультет,
кафедра мікології та фітоімуннології, пл. Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: alex.klinovaya@gmail.com

Ключові слова: *Multiclavula mucida*, індикаторні гриби, праліси, Карпати

Multiclavula mucida (Pers. ex Fr.) R.H. Petersen є представником родини Clavulinaceae Donk з відділу Basidiomycota R.T. Moore. Цей рогатиковий гриб був описаний К.А. Персоном ще у 1797 р. під назвою *Clavaria mucida* Pers. Гриб характеризується переважно простими, булаво подібними, світлозabarвленими плодовими тілами до 20 мм заввишки, що утворюються на поверхні оголеної деревини або ґрунту за наявності на них щільної водоростевої плівки. Базидіоми напівпрозорі, молоді від білого до кремового кольору, з віком темнішають. Гіфи контексту зазвичай розташовані паралельно, але переплітаються. Субгіменіальні гіфи тонкостінні, базидії формуються з їх бокових відгалужень. Базидії 4-6-спорові, (18-) 22-27 × 5-7 мкм. Базидіоспори 5-6,8 × 2,2-2,9 мкм, від яйцеподібних до еліпсоїдних, гіалінові, тонкостінні. Гіменій не містить стерильних елементів.

Протягом певного часу цей гриб вважався ксилотрофним. Проте факт, що деревина, де росте *M. mucida*, завжди вкрита колоніями зелених водоростей, не міг не привернути увагу. Е.Дж. Корнер називав цей гриб «фікофільним» (rhysophilous). Станом на цей час показано, що гриб вступає у симбіотичні відносини з *Coccotuxa* spp. і формує примітивний базидіолишайник.

M. mucida була виявлена на усіх континентах окрім Африки та Антарктиди, але трапляється в межах ареалу дуже нерівномірно. На основі аналізу літератури і даних GBIF можна побачити, що він тяжіє до великих лісових масивів з високим рівнем вологості. Найбільша кількість знахідок цього виду зареєстрована в країнах Скандинавського півострова та Прибалтики, а також в лісах північногосходу США та півдня Канади (район Великих озер). Відносно поширеним він є у гірських лісах Австрії. Відомі близько 30 знахідок виду в лісах південно-східної Австралії та Нової Зеландії. Також він виявлений в тропічних лісах Коста-Ріки та Бразилії. На решті територій в межах ареалу вид представлений поодинокими знахідками іє рідкісним.

На думку низки вчених (Andersson et al., 2009) *Multiclavula mucida* може слугувати індикатором біологічної цінності лісів, зокрема старовікових лісів, що зазнали мінімальної антропогенної трансформації та фрагментації.

Аналіз літературних даних і матеріалів наукового гербарію CWUMус показав, що в Україні вид *M. mucida* є рідкісним і досі виявлений лише в Карпатах. Локальні осередки цього виду виявлені у природному заповіднику «Горгани», Карпатському біосферному заповіднику (Угольсько-Широколужанський, Чорногірський, Свидовецький та Кузівський масиви), Карпатському НПП (ліси вздовж потоку Шибений на кордоні з Румунією), НПП «Синевир» (ліси вздовж річки Ростока, на північ від с. Синевирська поляна). Отримані дані підтверджують, що *Multiclavula mucida* дійсно тяжіє до мінімально порушених старовікових лісів і може використовуватися як індикатор біологічно цінних лісів в Карпатах.

Summary. Generalized data on distribution of *Multiclavula mucida* (Pers. ex Fr.) R.H. Petersen in Ukraine with specification of its localities are represented. The obtained information, as well as the literature data, allows using this species as an indicator for biologically valuable forests in the Ukrainian Carpathians.

Роботу виконано під керівництвом к.б.н., доцента кафедри мікології та фітоїмунології Акулова О.Ю.